

Malý kutil

Polytechnika pro předškolní děti

Vojtěch Pavelčík

Slovo úvodem

Často se ptáme, co potřebujeme umět a znát pro život, abychom jej žili spokojený a naplněný, abychom byli zdraví a aktivní, abychom rozvíjeli a uplatnili svůj potenciál a své zájmy, mohli se realizovat a cítili se šťastní. Většinou si potom pamatujeme a využíváme zejména to, co jsme se naučili sami ze svého zájmu, co jsme si sami zkusili, objevili a vyzkoumali, u čeho jsme mohli přemýšlet a promýšlet, diskutovat, hledat vlastní pravdy a vlastní cesty, tvořit a vytvořit. Je zřejmé, že doba a určitý směr pokroku jdou rychle kupředu. Nevíme, jaký bude svět za pár let, natož v době, kdy budou současné děti dospělými. Chceme, aby byly v životě spokojené a úspěšné ve smyslu zapojení se do společností, aby byly zorientované ve světě, v němž žijí, a aby dokázaly reagovat na změny, které život provázejí. Chceme, aby dokázaly logicky, kriticky a konstruktivně myslet, být vytrvalé, rozhodné, mít a obhájit vlastní názor, dokázat řešit problémy, objevovat a zkoumat, klást otázky a hledat na ně odpovědi, vyhodnocovat informace, být důvěřivé, ale prověřující, brát chybu jako prostor pro rozvoj, být kreativní a konstruktivní. Chceme, aby byly svobodné i zodpovědné a nesly důsledky za svá jednání. Chceme, aby byly citlivé k potřebám svým i potřebám druhých, dokázaly se dohodnout na pravidlech a respektovaly je, byly motivované a učily se rády a s chutí.

Tyto i mnohé další kompetence s polytechnickým vzděláváním úzce souvisejí, i když samotný pojem může znít až příliš vědecky či specificky. Opravdu s polytechnickým vzděláváním začínat již v mateřské škole? Čeho se vlastně toto vzdělávání týká a co u dětí rozvíjí? Název evokuje silný vztah k technice, polytechnické vzdělávání však integruje více oblastí vzdělávání, vedle technického také přírodovědné a environmentální vzdělávání, pojímá oblast humanitní, matematickou i uměleckou. Polytechnické vzdělávání rozvíjí všechny oblasti klíčových kompetencí, které jsou cílovou kategorií vzdělávání v pojetí současných rámcových vzdělávacích programů a tvoří základ pro celoživotní učení – rozvíjí motorickou stránku dětí, oblast jazyka a řeči, vztah k druhým, ke společnosti i ke světu. Souvisí přitom s vývojovou potřebou dětí učit se, zkoumat, objevovat, hrát si a také dělat věci reálně, ne jenom „jako“. Pojem i jeho obsah se stále zpřesňuje a je (i nejspíš dále bude) předmětem dalších diskuzí.

Odborníci v oblasti vzdělávání si význam polytechnického vzdělávání silně uvědomují, vznikají proto iniciativy pro jeho podporu jak na úrovni jednotlivých mateřských škol a dalších vzdělávacích organizací, tak na úrovni státu i EU, které rozvoj této oblasti podporují (rozpracování dílčí tematiky polytechnického vzdělávání ve školních vzdělávacích programech mateřských škol, projekty jednotlivých mateřských škol včetně projektů podpořených granty ze státního rozpočtu ČR a z EU, akreditované vzdělávací kurzy v oblasti polytechnického vzdělávání a profesního rozvoje učitelů, dílčí metodiky a odborná literatura apod.) O podceňování polytechnického vzdělávání hovoří aktuálně také Inovační strategie České republiky 2019–2030).

Publikace Vojtěcha Pavelčíka, kterou držíte v rukou, je v současné době publikací ojedinělou. Je velmi praktická, provede Vás polytechnickým vzděláváním nejmenších dětí, v této souvislosti užívá praktické pojmy kutit, kutění, kutil a kutilka apod. Publikace má ucelenou koncepci, představuje význam takto zaměřeného vzdělávání, poukazuje na silný vliv připraveného prostředí, hovoří o potřebě osobního přístupu k dětem, nastavování pravidel a bezpečnosti. Širokou část publikace představují jednotlivé aktivity a tipy na jednoduché výrobky. Velmi doporučit ji lze studentům a učitelkám v praxi mateřských škol, silný užitek najde však také v rámci volnočasových aktivit i v jednotlivých rodinách.

Mgr. Eliška Suchánková, Ph.D.
Ústav pedagogických věd
Fakulta humanitních studií
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

1 / Kutění, kutil a kutilka	11
2 / Proč a kdy začít s dětmi kutit	13
2.1 / Proč již předškoláci	13
2.2 / Motivace	14
2.3 / Naučit se nejen kutit	15
3 / Připravené prostředí	17
3.1 / Dílna	17
3.2 / Lektor	17
4 / Základní pravidla pro práci v dětské dílně	19
4.1 / Bezpečnost	19
4.2 / Osobní přístup k dětem	20
4.3 / Nastavení pravidel	20
5 / Organizace práce v dětské dílně	21
5.1 / Dětská dílna doma, v zájmovém kroužku a ve školce	21
5.2 / Struktura a náplň kutilského kurzu	23
5.3 / Struktura kutilské hodiny a její organizace	23
6 / Kutilská dílna	25
6.1 / Vybavení dílny	25
6.2 / Základní nářadí	27
7 / Kutilský pracovní materiál	33
8 / Kutilské aktivity a související nářadí	35
8.1 / Zatloukání	36
8.2 / Šroubování	40
8.3 / Řezání	45
8.4 / Vrtání	51
8.5 / Práce s kleštěmi	55
8.6 / Upínání materiálů	58
8.7 / Broušení a pilování	63
8.8 / Měření	67
8.9 / Natírání, válečkování a sprejování	71
8.10 / Lepení	76
8.11 / Sádrování	80
8.12 / Uklízení	83
8.13 / A jedna navíc – montování nábytku	87

9 / Tipy na jednoduché kutilské výrobky	89
9.1 / Kladivo	90
9.2 / Pravítko	92
9.3 / Věšák	94
9.4 / Náhrdelník	96
9.5 / Vánoční ozdoba	98
9.6 / Autíčko	100
9.7 / Dopravní značka	102
9.8 / Zaoceánský parník	104
9.9 / Semafor	106
9.10 / Žebřík	108
9.11 / Vlajka	110
9.12 / Dům	112
9.13 / Robot	114
9.14 / Hrací kostka	116
9.15 / Strom	118
9.16 / Pejsek	120
9.17 / Ohrada pro zvířátka	122
9.18 / Jeřáb	124
9.19 / Sádrový kachlík	126
9.20 / Kuličková dráha	128
10 / Přílohy	131
10.1 / Kutilská básnička	131
10.2 / Kutilský „technický výkres“ – vzor	132
10.3 / Doporučené nářadí a vybavení dětské dílny	133
10.4 / Vhodný kutilský materiál	134
10.5 / Kutilský kvíz	135

Proč a kdy začít s dětmi kutit

Nejstarší předek člověka žil v Africe v době přibližně před 2,5 až 1,5 miliony lety. Dnes tohoto našeho prapředka známe pod názvem *Homo habilis*. To je jeho latinské pojmenování, které v češtině doslova znamená „člověk zručný“. To slovíčko „zručný“ je velice důležité, protože právě ona zručnost, práce s nástroji, jejich vymýšlení a výroba pomohly člověka jako živočišný druh postupně oddělit od ostatních živých bytostí na Zemi. Mimo jiné mu pomohly v jeho postupném vývoji a jeho cestě na pozici, kterou v současné době na naší planetě zastává.

Je tedy zřejmé, že zručnost, vynalézavost a s tím související práce s nástroji jsou člověku vlastní již statisíce let. Je paradoxem, že v důsledku nástupu moderní techniky a technologie člověk postupně opět mnoho z těchto nám naprosto přirozených a životně důležitých dovedností ztrácí.

Proč by měly být děti ochuzeny o možnost toho základního, co je člověku přirozené již od praveku? Fyzická práce a s ní související dovednosti, ale například také dobrá tělesná i duševní kondice, jsou základní lidskou potřebou. Je to jedna z věcí, která člověka formuje a umožnila mu se na jeho relativně krátké cestě historií dostat až do jednadvacátého století.

Není náhoda, že to příroda zařídila tak, aby byly děti (a vlastně všechna mláďata) již od narození zvědavá, chtěly všechno zkoumat a zajímalo je vše nové. Chtít poznávat je lidská přirozenost, která je u dětí dotažena téměř k dokonalosti. Osobnost každého člověka roste přiměřeně zkušenostem, které získá, vlivem prostředí, ve kterém se pohybuje, a inspirací, kterou má možnost načerpat od ostatních. U dětí tomu samozřejmě není jinak. Práce a seberealizace předškolních dětí v kutilské dílně pro ně není nebezpečím, ale úžasnou příležitostí pro jejich cestu životem. Úkolem dospělých je pak dětem toto umožnit a jejich přirozené potřeby podpořit.

2.1 / Proč již předškoláci

Někteří z nás si asi i přes výše uvedené přesto kladou otázku, proč by už i předškolní děti měly pracovat s nějakým nářadím a kutit? Vždyť to je činnost, ke které se přeci dostanou, až budou větší.

Předškolní věk je pro rozvoj člověka velmi důležitý, právě v této době se formuje jeho charakter a jeho intelektuální schopnosti. Jistě jste si již i sami na sobě ověřili, že v určitých obdobích života je člověk vnímavější na jisté podněty a na jiné podněty je vnímavější zase jindy. U dětí toto platí především. Děti mají v předškolním věku otevřenou mysl a zajímá je téměř vše, k čemu se zrovna dostanou. Rády zkoumají, ptají se a poznávají. Při kontaktu s nářadím si děti zvykají nejen na fyzickou práci, povzbuzena je i jejich touha něco konkrétního vytvořit. Rozvíjí se jejich smysly, vnímání, fantazie, koordinace, tvořivost, jazyková výbava a představitivost.

Proč jim tedy tuto zkušenost neumožnit v době, kdy je pro ně zajímavá? Díky nastavení našeho školského systému často nevědomky sklouzáváme k pocitu, že některé věci se dítě prostě naučí, až na to ve školce/škole přijde řada, vše má přeci svůj čas. Ano, to má, ten čas je ale u každého trochu někdy jindy. Pak se může snadno stát, že až na to ten „čas“ takzvané přijde, tak už to dítě moc zajímat nebude a bude ho zajímat zase něco jiného. Děti se nezačnou učit tím, že začnou chodit do školky/školy. Učí se pořád, od samého počátku. Není důvod vzdávat se vlastní možnosti děti učit již od mala a čekat, až někdo zavelí „tak teď“. Stejně děti zcela přirozeně učíme tím, jak se chováme, pracujeme, komunikujeme s ostatními a jak svůj život žijeme...

Právě předškolní věk je časově dosti flexibilní a do značné míry umožňuje dětem dělat věci v době, kdy je zajímají. Proč tedy čekat s něčím, co dítě zajímá nyní, na dobu, kdy na to „přijde

Organizace práce v dětské dílně

5.1 / Dětská dílna doma, v zájmovém kroužku a ve školce

Práci a fungování v dětské dílně je možné realizovat v různých modelech. Nejpřirozenější je asi stav, kdy můžeme s dětmi pracovat sami a přímo v rámci domácnosti. Případně pak třeba v dílně na návštěvě u dědečka, na chatě a podobně. Jde tedy o stav, kdy se věnujeme jednomu svému dítěti, případně sourozencům, a je jen na nás, jak celou akci povedeme a zvládneme.

Ne každý má však tuto možnost a dovednosti. Pak je možné využít nabídky různých organizací (nejčastěji mateřských nebo rodinných center), které kutění nabízí jako zájmový kroužek. Zde se děti ve skupině většinou vzájemně neznají. Kroužek zde vede lektor a děti ho navštěvují společně s rodiči, kteří jsou jejich asistenty a pomocníky.

Podobným, ale přesto z části odlišným, modelem je stav, kdy je kutilský kroužek provozován ve školce, v menší skupině dětí. Děti zde pracují samostatně pod vedením učitele/lektora a několika asistentů. Využít zde můžeme faktu, že se děti mezi sebou znají a jsou zvyklé společně kooperovat z běžného provozu školky.

Každý z těchto modelů má svá specifika a potřeby, i když je jasné, že základní pravidla práce v dílně jsou ve všech případech stejná.

Příležitostně zřizovaná kutilská dílna v RKC Paleček

Kutění doma

Ideálním stavem je samozřejmě situace, kdy se dítě přirozeně účastní prací v domácnosti přímo v rámci běžného fungování rodiny a za pomoci rodičů získává potřebné zkušenosti a dovednosti (věšení obrazu, montáž nábytku, sádrování díry, oprava vodovodní baterie atd.). Nic však nebrání tomu, aby byl přímo doma zřízen i skutečný koutek s dětskou dílničkou (garáž, přístřešek na zahradě, sklep atd.) a zde se konaly „domácí kurzy kutění“ s rodiči či prarodiči.

Šroubovák

I šroubováky pořídíme v každém železářství, domácích potřebách či hobby obchodech. Opět pozor na kvalitu. Do dílny bych určitě pořídil minimálně dvě velikosti šroubováků (větší a menší) s délkou přiměřenou velikosti dítěte. Děti budou chtít samozřejmě ten nejbarevnější a největší. Nicméně se šroubovákem, který sahá od země málem až do pasu dítěte, se moc dobře nepracuje. Určitě by se mělo jednat o šroubováky křížové, které se dnes používají nejvíce. Přesto, minimálně na ukázkou, se hodí i klasický plochý šroubovák (který se dnes ještě také sem tam užije) či další, spíše však již hodně speciální, druhy (např. torx). Společně se šroubováky by neměly v dílně chybět ani šroubovací byty pro použití v akumulátorovém šroubováku/vrtačce. Stačí nějaká základní sada. Takovým příbuzným šroubováku mohou být i stranové a nástrčné klíče. Někdy se mohou hodit, a pokud ne, tak minimálně na ukázkou.

Svěrák

Svěrák se dá sehnat v běžných železářstvích či hobby marketech. Ve vybavení dílny se jedná spíše o dražší položku, hodně ale záleží na jeho velikosti a kvalitě. V zásadě doporučuji spíše střední či menší velikosti. Vyložení malé svěráky (určené spíše pro modeláře) ovšem moc vhodné nejsou. Svěrák by měl být kvalitně proveden (nikde žádné otřepy) a všechny jeho pohyblivé části by na sebe měly přesně a těsně dosedat. Při dotažení by mezi čelistmi svěráku neměly být žádné mezery a nepřesnosti. Bohužel sehnat opravdu kvalitně provedený svěrák velikostí vhodný pro děti je oříšek, půjde tedy vždy trochu o kompromis.

Jaký konkrétní svěrák se bude hodit právě nám, to záleží hlavně na podmínkách, v jakých budeme pracovat. Pokud máme dětskou dílnu, která je zřízena jako trvalá a nemusíme ji pravidelně balit, tak určitě doporučuji svěrák, který se napevno přišroubuje k pracovnímu stolu. V opačném případě (je-li tedy dílna zřizována jen dočasně či příležitostně) je dobré mít svěrák odnímatelný, tedy takový, který se dá na stůl přišroubovat a zase snadno sejmout. Speciálně u svěráku je dobré, aby každý dětský kutil (pokud se pracuje ve skupině apod.) měl svěrák svůj.

Truhlářská svěrka

Svěrka má vlastně dost podobnou funkci jako svěrák, ale využijeme ji hlavně na upnutí rozměrnějších a pak hlavně plochých a delších objektů (prkna, lišty atd.) k pracovnímu stolu. Zakoupit se dá opět v běžné síti železářství, domácích potřeb a různých hobby obchodech. Opět platí, že kvalita je přiměřená ceně. Určitě doporučuji mít v dílně svěrky minimálně ve dvou kusech, ideálně však více. Svěrky existují v různých velikostech, vyberte prostě takové, které se budou dětem dobře držet a bude se s nimi příjemně pracovat.

8.1 / Zatloukání

Když se v souvislosti s kutilskou dílnou řekne slovo „zatloukání“, tak každého hned napadne kladivo a zatloukání hřebíků. Ve skutečnosti se však jedná o mnohem širší problematiku, protože k zatloukání je možné obratem přiřadit taky třeba přitloukání, roztloukání, rozklepávání atd. Jistě sami cítíte, že se ne vždy jedná o to samé, a navíc ne každá z uvedených aktivit se musí nutně provádět kladivem, tedy alespoň ne tím běžným. Přesto jsou to vše velice příbuzné aktivity. My se ale soustředíme na aktivity spojené hlavně s kutilskou dílnou a ty jsou v tomto případě vykonávány hlavně s klasickým kladivem.

Kladivo

Již v pravěku naši předkové přišli na to, že pomocí kamene se kupříkladu kokosový ořech rozbije mnohem snáze než jen holou rukou. Ještě lépe to funguje, když se ten kámen pevně přidělá na kus nějakého klacku, tedy násady. A jak je to možné? Zkrátka proto, že kámen je mnohem těžší a tvrdší než holá ruka. Navíc tím, že je umístěn na konci násady, je možné při práci předat větší energii a tím i sílu. Klasické železné kladivo s topůrkem je tak vlastně taková správně tvarovaná náhrada za někdejší kámen na kusu klacku.

Kladivo nám tedy pomůže pokaždé, když naše lidská síla nestačí, pokaždé, když potřebujeme soustředit hodně energie na relativně malý a často i špatně dostupný prostor. Kladivo nám díky své tuhosti, váze, tvaru, i konstrukci umožňuje znásobit naši sílu a soustředit ji na místo, kam potřebujeme.

Popis kladiva

Kladivo se skládá ze dvou hlavních částí. Z kovové hlavy a dřevěného topůrka, někdy také zvaného násada. Hlava kladiva je to, co nám pomáhá pracovat, a většinou je železná, a tedy i poměrně těžká. To zjistíme pokaždé, když nám spadne na nohu anebo se s ním občas nechtěně klepneme do prstu. Topůrko/násada je pak ta část, za kterou se kladivo drží. Je to tedy ta dřevěná tyčka, která je nasazena do hlavy kladiva.

Kladivo může mít různé podoby, tvary i velikosti, jeho funkce se však v zásadě nemění. Jedním z takových speciálních kladiv je například tzv. palice, která má hlavu ze dřeva anebo z tvrdé gumy. Takové palice se pak používají například na sestavování nábytku anebo všude tam, kde je potřeba klepat do něčeho měkkého, do něčeho, co by se při použití železného kladiva mohlo poškodit. Dalšími typy jsou pak třeba kladivo tesařské, které má hlavu uzpůsobenou pro vytahování hřebíků, či kladívko zednické. I palička na maso, kterou jistě každý zná z domova z kuchyně, je vlastně takovým speciálním kladivem. No a například i taková sekyra, se kterou se štípe dříví, je vlastně takovým přepracovaným kladivem. Ona vlastně i dost podobně vypadá, jen železná hlava je na jedné straně opatřena nabroušeným břitem, který se používá k sekání.

V zásadě je jedno, jestli svěrku používáme otočenou stavitelným šroubem nahoru anebo dolů (nad stůl, či pod stůl). Otočení nahoru je praktičtější, otočení dolů bezpečnější. Je na každém, co si vybere. U dětí doporučuji spíše druhou možnost.

Pokud potřebujeme svěrku sejmout, jednoduše povolíme upevňovací šroub a sundáme ji. Někdy se ale stává, že je svěrka hodně utažená a nejde povolit, nebo máme svěrek na výrobku použito několik a prostě se nám všechny povolovat nechťejí. Existuje ještě druhý způsob, jak svěrku snadno povolit. Potřebovat k tomu budeme obyčejné kladívko. Kladívkem totiž stačí několikrát jemně klepnout na místo, kde se pohyblivá a pevná část svěrky setkávají, a svěrka pak prostě sama povolí. Při tomto způsobu povolování svěrky je dobré jednou rukou držet kladivo a druhou přidržovat svěrku, aby nám po uvolnění nespadla na zem. Do svěrky není potřeba kladivem nijak bezhlavě bušit, stačí opravdu jemně klepnout, jde hlavně o to správné místo.

Upnutí materiálu k pracovnímu stolu za pomoci truhlářské svěrky

Dětská dílna

AKTIVITA / práce se svěrákem

V dětské dílně většinou nejsou svěráky napevno přimontovány k pracovnímu stolu. Děti si je musejí často samy ke stolu přidělat a po práci opět oddělat a uklidit. To není problém, protože menší svěráky, vhodné pro tento účel, mají ze spodní čelisti se stavitelným šroubem, za kterou je možné svěrák ke stolu snadno připevnit. Nejde sice o žádnou extra bytelnou konstrukci, ale pro potřeby dětí to bohatě stačí. Pozor snad jen při manipulaci, svěrák je přeci jen dost těžký, a pokud upadne někomu na nohu, dost to bolí.

Umístění svěráku na pracovním stole je popsáno výše. Při dodržení pravidla umístění svěráku ve spodním pravém rohu stolu je pak teoreticky možné na stůl upevnit čtyři svěráky, z každé strany jeden.

Práce se samotným svěrákem je velice jednoduchá. Dbejme snad jen na to, aby si děti na používání svěráku zvykly a braly ho jako samozřejmost. Často zde totiž funguje nežádoucí inspirace u dospělých, kteří mají pocit, že materiál při vrtání či řezání prostě stačí držet jen v ruce. Ano, to někdy opravdu stačí, ale v případě dětí bych se do podobných experimentů nepouštěl a šel bych cestou jistoty.

9.15 / Strom

Strom je velmi jednoduchý a velice variabilní výrobek. V přírodě existuje velké množství stromů různých druhů a velikostí. I naše možnosti jsou tedy velice široké. Není problém si vyrobit stromů více a použít je třeba jako doplněk k dalším hračkám. Skvěle funguje jako doplnění domácí dřevěné vláčkodráhy.

Práci na tomto výrobku je možné velice dobře provázat s dalšími aktivitami spojenými se stromy. Téma je možné spojit s daným ročním obdobím, či pokud se výrobek realizuje ve školce, tak s aktuálně probíhající vycházkou či jinou aktivitou. Pro samotnou práci na výrobku je dobré mít předem na ukázkou vytištěné obrázky jednotlivých druhů stromů, případně jejich typické siluety. Na internetu jistě naleznete, co potřebujete. Děti mohou podle obrázků stromy poznávat a podle jejich siluet si je mohou snáze nakreslit a vyrobit.

POTŘEBNÝ MATERIÁL

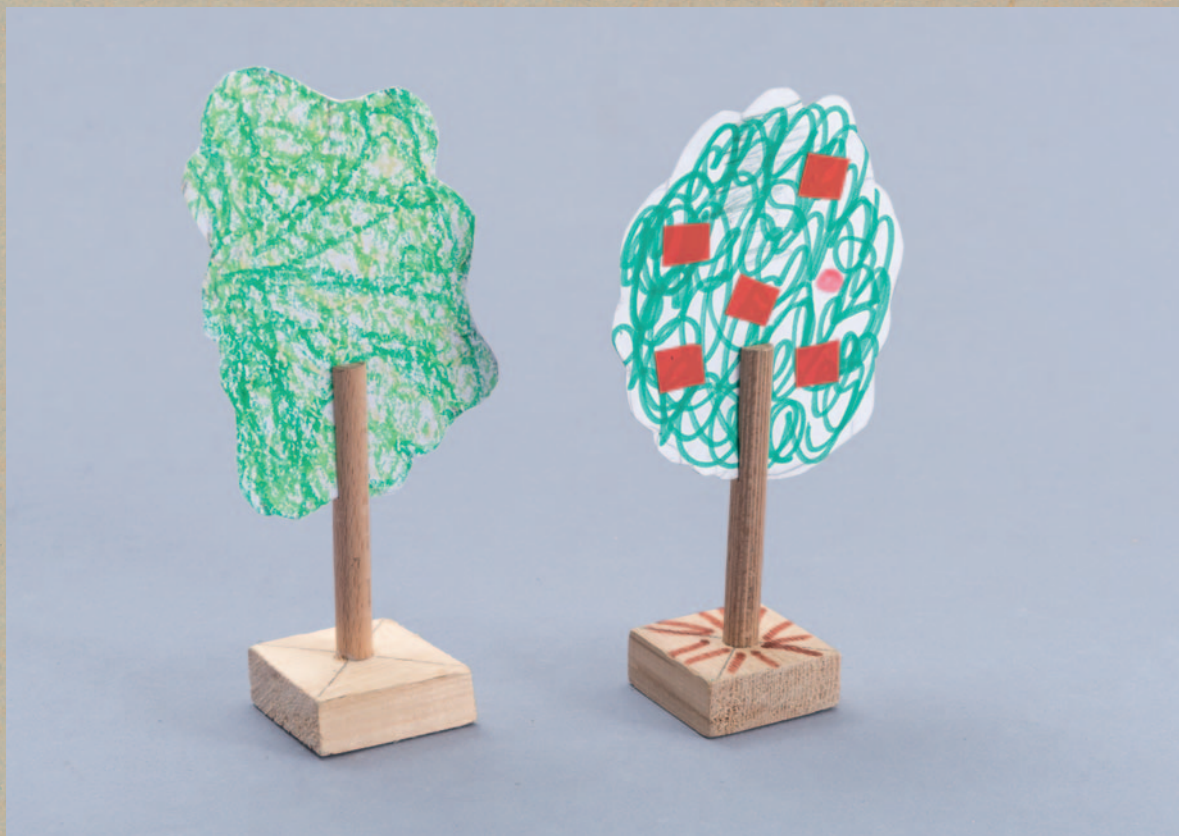
- dřevěná lať či prkénko
- dřevěná kulatinu průměru cca 10 mm
- bílá papírová čtvrtka
- disperzní lepidlo na dřevo
- akrylové vodou ředitelné barvy / akvarelové barvy / pastelky / voskovky

POTŘEBNÉ NÁŘADÍ

- svěrák / truhlářské svěrky
- pila
- vrtačka + vrtáky
- kladivo
- brusný papír
- metr / úhelník
- tužka
- nůžky
- štětec
- pracovní rukavice
- smetáček + lopatka

STRUČNÝ POSTUP VÝROBY

- z dřevěného hranolu naměříme a označíme kus tak, aby nám vznikla po uřezání kostka
- z dřevěné latě naměříme a uřízneme kus čtvercového tvaru (délce strany cca 5–8 cm), který bude sloužit jako podstavec
- z dřevěné kulatiny průměru 10 mm naměříme a uřízneme tyčku (délka cca 10 cm), která bude představovat kmen stromu
- na podstavci si vyznačíme střed a vyvrtáme díru o stejném průměru, jako je kmen (v našem případě 10 mm), díra by neměla procházet skrz podstavec
- tyčku (kmen) si upneme na ležato do svěráku a podélně ji nařízneme asi v délce 3–4 cm
- vše pečlivě začistíme brusným papírem
- do připravené díry v podstavci kápeme trošku lepidla a vsadíme kmen
- vezmeme si bílou čtvrtku a předkreslíme si na ni siluetu koruny vybraného stromu
- korunu stromu vystříháme a vybarvíme z obou stran (pastelky, voskovky, barvy...)
- hotovou korunu stromu zasuneme do zářezu v kmenu a opatrně zalepíme lepidlem
- po zaschnutí je možné celý strom ještě dobarvit dle reálné podoby či fantazie
- uklidíme nářadí, všechn materiál a zameteme pracoviště

DOVEDNOSTI A AKTIVITY

měření / kreslení / řezání / vrtání / broušení / zatloukání / lepení / stříhání / uklízení / poznávání druhů stromů / počítání

Vojtěch Pavelčík

Malý kutil

Polytechnika pro předškolní děti

Text, fotografie a celkový koncept Vojtěch Pavelčík

Grafická úprava Jiří Sušanka a Vojtěch Pavelčík

Sazba Jiří Sušanka – Pompei Design

Jazyková korektura Hana Stočesová

Tisk Tiskárna Daniel, s.r.o.

Pro Rodinné a komunitní centrum Paleček, z.s. vydal Vojtěch Pavelčík

Náklad 1500 ks

Vydání první

Praha 2021

ISBN 978-80-904857-3-0

www.rcpalecek.cz

www.maly-kutil.cz

www.foto-pavelcik.cz